

Kozhukhar Zhanna

The relevance of the article «The motivational and axiological component of the scientific and cognitive competency of future computer science teachers: structural analysis» is determined by the tendency to form the scientific mentality of the young generation, creative skills and abilities to organize an independent research activity and by the mission of future teachers to apply innovative technologies into the teaching process. The aim of the article is to define the essence and the structure of the motivational and axiological component of the scientific and cognitive competency of future computer science teachers. The motivational and axiological component in the structure of the scientific and cognitive competency is presented by its axiological content with the following values: freedom, honesty, charity, nobleness, devotion, patriotism, aspiration for the ideal, perfection, self-affirmation, self-realization and self-development. It should be emphasized that efficiency of the cognitive creativity, productivity of the intellectual functioning in socially-professional sphere is possible only under conditions in which personality reveals inner motives connected with the content of the activity (desire to learn new facts, important information, to show intellectual activity in spite of any difficulties, to solve any contradictions, etc.). The pedagogical mean for the motivational and axiological component formation, in our point of view, is the cooperation between first year students and teachers in the scientific and research activity in the higher-school educational institutions in order to activate personality's inner motives. The developed project «Partnership for students' professional progress» was implemented according to ten stages that gave the possibility to systematize the scientific cooperation between teachers and students and activate their cognitive motivation.

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

УДК 378.147:373.3

Кондратьєва О.М.

У статті проаналізовано сучасний стан професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів початкової школи і встановлено, що одним із пріоритетів її модернізації є компетентнісний підхід.

Ключові слова: професійно-педагогічна підготовка, компетентнісний підхід.

В статье проанализировано современное состояние профессионально-педагогической подготовки будущих учителей начальной школы и установлено, что одним из приоритетов ее модернизации является компетентностный подход.

Ключевые слова: профессионально-педагогическая подготовка, компетентностный подход.

The article deals with the current state of vocational and educational training of future primary school teachers. Also it was determined that one of the priorities of educational training modernization is competency based approach.

Keywords: vocational and educational training, competency based approach.

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті визначено головну мету української освіти, яка полягає у створенні умов для особистісного розвитку та творчої самореалізації кожного громадянина України, формуванні покоління, здатного навчатися впродовж усього життя, створювати та розвивати цінності громадянського суспільства; здатності консолідації української нації, інтеграції України у європейський і світовий простір як конкурентоспроможної та процвітаючої держави. Велику роль у розв'язанні цих завдань відіграє вчитель. Тому важливою умовою модернізації української освіти є підготовка майбутніх педагогічних кадрів.

Концептуальні положення щодо розвитку педагогічної освіти ґрунтуються на засадах Закону України «Про загальну середню освіту», Закону «Про вищу освіту», «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті», державної програми «Вчитель», «Концепції педагогічної освіти». Професійна педагогічна підготовка майбутнього вчителя – це складний, динамічний і безперервний процес, який вимагає урахування сучасних потреб сучасної школи у професійно-педагогічних фахівцях, здатних творчо вирішувати складні теоретичні та практичні завдання освітнього процесу, що свідчить про важливість проблеми професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів, пошуку ефективних шляхів та вибору раціональних методів керівництва процесом їхнього навчання. Підвищення рівня компетентності майбутніх педагогів є одним з актуальних завдань сучасної професійної підготовки фахівців.

Болонська конвенція передбачає реформування системи освіти, оновлення її змісту та структури. Процес входження нашої країни до європейського освітнього простору передбачає оновлення процесу навчання у початковій школі. Результатом такої модернізації є новий Державний стандарт початкової загальної освіти, який був розроблений відповідно до мети початкової школи з урахуванням пізнавальних можливостей і потреб учнів початкових класів. Цей документ визначає зміст початкової загальної освіти, який ґрунтується на загальнолюдських цінностях та принципах науковості, полікультурності, світського характеру освіти, системності, інтегративності, єдності навчання і виховання на засадах гуманізму, демократії, громадянської свідомості, взаємоповаги між націями і народами в інтересах людини, родини, суспільства, держави.

У зв'язку з цим процес професійної педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи теж зазнає змін. Сучасна освітня система майбутнього вчителя початкової школи обумовлена структурно-організаційними змінами національної освіти, спрямованої на інтеграцію до європейського освітнього простору та компетентністним підходом.

Метою нашого наукового дослідження є компетентністний підхід у процесі професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя початкової школи на сучасному етапі.

У вітчизняній та зарубіжній педагогіці приділяється велика увага актуальним проблемам та перспективам вищої педагогічної освіти (А.Алексюк, Є.Белозерцев, О.Глузман); досліджуються питання історії й філософії вищої педагогічної освіти (В.Кремень, В.Курило, В.Луговий). Проблеми формування професійної готовності студента педагогічного вищого навчального закладу до педагогічної діяльності присвячені роботи І.Глазкової, О.Мороза, Н.Пихтіна, О.Серняк; питанню підготовки майбутнього вчителя у сфері початкового навчання О.Хижної, І.Шапошнікової, О.Сороки, М.Парфьонова, І.Казанжи, С.Паршук, Г.Шульги. Особлива увага приділяється питанням самоосвіти, самоактуалізації, самовдосконалення майбутніх педагогів (М.Рогозіна, Л.Кобильнік, Т.Шестакова).

Модернізацію професійної підготовки майбутнього вчителя вивчали у своїх дослідженнях багато науковців. Так, наприклад Н.Кучеренко [7] досліджувала професійно-педагогічні якості майбутнього викладача; О.Жукова [5] вивчала процес формування професійного досвіду майбутніх учителів молодших класів. Предметом наукового дослідження А.Добридень [4] стало формування самоосвітньої компетенції майбутнього вчителя.

Вища педагогічна освіта є одним із основних факторів формування професійної компетентності вчителя, який суттєво впливає на інноваційну спрямованість педагогічної діяльності, без якої неможливо досягти високого рівня професіоналізму.

Концептуальні ідеї інтеграції, професіоналізації, універсалізації, ставши головними напрямками у галузі освіти на європейському континенті, реалізуються в оптимальному структуруванні та інтеграції знань у зміст підготовки вчителя в різних теоретично обґрунтованих моделях і підходах.

Існують різні підходи до визначення поняття професійної підготовки з позицій сучасної психолого-педагогічної науки. Дослідники ототожнюють професійну підготовку з професійною освітою, яка є результатом засвоєння знань і вмінь та формування необхідних особистісних професійних якостей [9].

Поняття професійно-педагогічної підготовки у своїх дослідженнях науковці розглядають як підсистему професійної підготовки вчителя, визначаючи її як: сукупність спеціальних знань, умінь та навичок, які дозволяють виконувати роботу в певній галузі діяльності [11], цілісну динамічну освіту, яка складається із взаємопов'язаних компонентів: мети, навчання, змісту освіти, мотивів навчання, діяльності викладача та діяльності студентів, технології і результату навчання.

На думку А.Ліненко [8, с.104], професійно-педагогічна підготовка є особливим психологічним станом, який характеризує вибірково, прогноуючу активність особистості на стадії її підготовки до певної діяльності.

Вчена О.Абдуліна [1] характеризує професійно-педагогічну підготовку вчителя як процес навчання студентів у системі навчальних занять з педагогічних дисциплін і результат, який характеризується повним рівнем розвитку особистості вчителя, сформованістю загальнопедагогічних знань, умінь і навичок; систему, яка об'єднує відносно самостійні системи підготовки: суспільну, соціально-наукову, психолого-педагогічну, та загальнокультурну.

У процесі дослідження професійно-педагогічної підготовки ми дійшли висновку, що досить актуальним на сьогодні є запровадження компетентнісно-

го підходу, оскільки компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок студента у площину формування й розвитку здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у професійній діяльності.

Невід’ємною ознакою розвитку національної системи освіти є розбудова її на компетентнісно зорієнтованій основі, що зумовлено кількома причинами:

- по-перше, переходом світової спільноти до інформаційного суспільства. У цих умовах пріоритетним вважається не просте накопичення знань та предметних умінь і навичок (мета так званої „знаннєвої педагогіки”), а формування умінь вчитися, оволодіння навичками пошуку інформації, здатності до самонавчання упродовж життя (вважається, що ці новоутворення стають визначальною сферою професійної діяльності);

- по-друге, модель особистісно орієнтованого навчально-виховного процесу як оновлена парадигма освіти передбачає визнання студента суб’єктом цього процесу, носієм двох груп якостей – умінь навчатися та бажання вчитися, що можливе за умови, з одного боку, оволодіння продуктивними (загальнонавчальними) вміннями і навичками та розгорнутою рефлексією, а з іншого – сформованості позитивного емоційно-ціннісного ставлення як до процесу діяльності, так і до її результату;

- по-третє, виходячи з того, що до основних загальноцивілізаційних тенденцій сучасного світу відносять глобалізацію всіх сфер життєдіяльності особистості і суспільства, актуалізується проблема надання майбутньому вчителів початкової школи елементарних можливостей самовизначатися в житті, активно діяти, бути конкурентоспроможним на світовому ринку праці.

Компетентнісний підхід в системі вищої та загальної середньої освіти є предметом наукового дослідження вітчизняних науковців – І.Бабина, П.Бачинського, Н. Бібик, Г. Гавришак, І.Гудзик, Н. Дворнікової, Я. Кодлюк, О. Локшиної, С. Ніколаєнко, О. Овчарук, Л. Пильгун, О.Пометун, І. Родигіна, О. Савченко, О. Садівник, С.Сисоевої, О.Ситник, Т. Смагіної, Г.Терещук, С.Трубачевої, Н. Фоменко. Як методологічна основа забезпечення цілей, змісту і якості вищої освіти компетентнісний підхід розглядається значною частиною зарубіжних дослідників, серед яких найбільш відомі Дж. Равен, Дж. Боуден, С. Маслач, М. Лейтер, Е. Шорт, Е.Торфлер, Р.Уайт, А.Бермус, Р. Хайгерті, А. Мейхью та ін.

Поняття “компетентність” означає коло повноважень будь-якої посадової особи чи органу; володіння знаннями, досвідом у певній галузі. Під професійною компетентністю педагога розуміють особистісні можливості учителя, які дозволяють йому самостійно й ефективно реалізовувати цілі педагогічного процесу. Для цього потрібно знати педагогічну теорію, уміти застосовувати її в практичній діяльності. Педагогічна компетентність учителя – це єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності.

Так, наприклад, І.Бургун [2] вважає, що компетентнісний підхід зумовлений стрімким соціальним, технологічним і політичним розвитком світу, який вимагає від майбутнього педагога володіння певними якостями і вміннями а саме: бути гнучким, мобільним, уміти презентувати себе на ринку праці; використовувати знання як інструмент для розв’язання життєвих проблем;

володіти комунікативною культурою; вміти здобувати, аналізувати інформацію, застосовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення; бути здатним до різних альтернатив, запропонованих сучасним життям. Крім цього Болонська угода передбачає запровадження загальноєвропейських кваліфікаційних стандартів, в основі яких покладено компетентнісний підхід, за яким студенти мають отримувати ключові компетенції для формування професійно-педагогічних навичок.

Сучасні педагоги вважають, що набуття життєво важливих компетентностей може дати майбутньому вчителю початкової школи можливість орієнтуватися у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкозмінному стані ринку праці, подальшому здобутті освіти. Компетентнісно орієнтований підхід до формування змісту освіти став новим концептуальним орієнтиром шкіл зарубіжжя і породжує безліч дискусій як на міжнародному, так і на національному рівнях різних країн.

На думку А. Вербицького [3], компетентнісний підхід дозволяє ліквідувати розрив між когнітивним, діяльним і особистісним рівнями розвитку майбутнього фахівця. Він передбачає формування такого нового змісту освіти, який би не зводився лише до його знаннево-орієнтованого компоненту, а охоплював би цілісний індивідуальний досвід вирішення майбутніми фахівцями життєвих і професійних проблем, виконання функцій, соціальних та професійних ролей на підставі здобуття відповідних компетенцій.

Як концептуальну основу оновлення змісту, форм і методів навчання визначає компетентнісний підхід В. Желясков. Він зазначає, що компетентнісний підхід в умовах інтеграції української системи вищої освіти у європейський та світовий соціокультурний простір є актуальним і може успішно використовуватися як методологічна основа. Особливо важливим він виявляється у теперішній час для підготовки фахівців, здатних діяти в умовах постійних соціальних трансформацій.

Я. Кодлюк [6] наголошує, що пріоритетом модернізації вищої освіти є компетентнісний підхід, а його реалізація у підготовці майбутніх педагогів передбачає відбір і деталізацію освітніх компетентностей як за навчальними предметами, так і за ступенями підготовки; розробку технології, їх впровадження у навчально-виховний процес вищого навчального закладу, зміну всієї системи формування особистості педагога – освітнього середовища, стилю спілкування, форм і методів навчання, способів оцінювання навчальних досягнень студентів.

Таким чином, сьогодні з'являються нові орієнтири в освітньому процесі, де метою процесу навчання є розкриття потенціалу кожного студента, сприяння його саморозвитку та формування професійної компетентності у майбутньому. Професійну педагогічну підготовку загалом визначаємо як процес формування фахівця для освітньої галузі діяльності, оволодіння ним знаннями і навичками для подальшої професійної роботи. Ми вважаємо за необхідне у майбутньому дослідити особливості вирішення методологічних, педагогічних, методичних проблем у процесі професійної педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Список використаних джерел:

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования / О. А. Абдуллина. – М. : Просвещение, 1990. – 141 с.

2. Бургун І.В. Актуальність запровадження компетентнісного підходу в освітню практику / І.В. Бургун// <http://www.nbu.gov.ua>.

3. Вербицкий А.А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения: материалы к четвертому заседанию методол. семинара 16 нояб. 2000 г. / А.А. Вербицкий – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 84 с.

4. Добридень А. Формування самоосвітньої компетенції майбутнього вчителя засобами інтерактивного навчання / А. Добридень // Проблеми підготовки сучасного вчителя: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / ред. кол.: Побірченко Н.С. та ін. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2010. – Випуск 1. – 271с. – С. 59-65.

5. Жукова О. Процес формування професійного досвіду майбутніх учителів молодших класів / О. Жукова // Проблеми підготовки сучасного вчителя: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Ред. кол.: Побірченко Н.С. та ін. – Умань : ПП Жовтий О.О., 2010. – Випуск 1. – 271с. – С. 12-18.

6. Кодлюк Я. П. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх педагогів як пріоритет модернізації вищої освіти / Я.П. Кодлюк // професійні компетенції та компетентності вчителя. (Матеріали регіонального науково-практичного семінару). – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. – 188 с. – С. 10-14

7. Кучеренко Н. Технологія формування професійно-педагогічних якостей викладача іноземних мов вищого навчального закладу // Н. Кучеренко / Проблеми підготовки сучасного вчителя: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / ред. кол.: Побірченко Н.С. та ін. – Умань : ПП Жовтий О.О., 2010. – Випуск 1. – 271с. – С. 24-29

8. Ліненко А. Ф. Готовність – як передумова творчої педагогічної діяльності / А. Ф. Ліненко // Формування творчої особистості вчителя для оновленої національної школи : в 2 ч. – Умань : УДП, 1993. – Ч. 1. – С. 104–105.

9. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посібник / За заг. ред. О.Г. Мороза. – К. : НПУ, 2003. – 267 с.

10.Троцько Г. В. Теоретичні та методичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. ІЗ.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки”, ІЗ.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Г. В. Троцько. – К. : Інститут ПППО, 1997. – 54 с.

A COMPETENCY-BASED APPROACH IN THE PROCESS OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER PROFESSIONAL PEDAGOGICAL TRAINING

O. Kondratyeva

Abstract. *In the period of forming new demands to higher education, where one of the main goals is forming contemporary generation, which is able to study all the lifetime, to create and develop values of a civil society; is able to consolidate the Ukrainian nation, to integrate our country into the European community and world union. Future teacher professional pedagogical study is a complicated, dynamic and continuous process, which demands taking into consideration professional teachers' of contemporary schools requirements, which are able to accept theoretical and practical problems in the studying process. It shows the importance of contemporary future primary school teachers' professional study and searching for rational methods of their training.*

We analyzed a contemporary stage of future primary school teachers' professional pedagogical study and made a conclusion that the priority of higher education modernisation is improving of a special future primary school teachers' professional study with help of a competency-based approach.

The implementation of the competency-based approach in special pedagogical training was analyzed by many researches. For example, I. Burgun considers that a competency-based approach is caused by fast social, technological and political world development, which demands the future teacher to have many virtues and skills. A. Verbytsky thinks that competency-based approach permits to eliminate the difference between cognitive, active and private levels of future specialist development. V. Zhelyazkov determines this approach as a conceptual base for the renewal of content, forms and methods of education.

So, the contemporary process of the professional future primary school teacher pedagogical training is provided with help of the competency-based approach that can be explained as transition to the new information society, new high teaching standards and integration to the new level of education.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В УМОВАХ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

УДК 378.091.12.-051:78]: 39:008

Лу Лу

У статті розглядаються питання формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музики в умовах міжкультурної комунікації.

Ключові слова: *навчальна діяльність, етнокультурна компетентність, міжкультурна комунікація.*